

THE VIEW'S OF HIGH SCHOOL TEACHERS ON FACEBOOK USE: TEACHER AND STUDENT DIMENSIONS

(FACEBOOK KULLANIMI HAKKINDA LİSE ÖĞRETMENİ GÖRÜŞLERİ:
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ BOYUTU)

Serdar ÇİFTÇİ¹

ABSTRACT

There are over 30 million facebook users in our country and facebook use is quite common among teachers and students. This intensive use should be examined by the educational approach and relative controls should be provided. The purpose of the research; examine teachers' personal facebook use, teachers' views on students' facebook use within teacher and student extents. Qualitative research method has been used in the research and it is structured descriptive assessment in order to reveal existing situation. Phenomenology was used as the research pattern. Within the research content, interviews have been made with 30 high-school teachers. Findings were examined under the title of "teachers' use" and "students' use". According to primary findings of the research; teachers have views that there are no problematic situation about their own use in general. Yet, certain findings reflected problematic/addiction leveled use. Students' insensible and addiction leveled facebook use within the negative justifications, their superabundant and unrestrained behaviors in this setting, doing necessary consciousness raising studies urgently and secure internet use and personal information security were attained results.

Key Words: Facebook, teacher views, social sharing network, secure internet use, qualitative research

ÖZET

Ülkemizde 30 milyonun üzerinde aktif Facebook kullanıcısının olduğu ve öğrenciler arasında çok yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu yoğun kullanımın eğitim bakış açısı ile irdelenmesi ve bununla ilgili kontrollerin sağlanması gerekmektedir. Mevcut araştırmanın amacı; öğretmenlerin kişisel Facebook kullanımları ve öğrencilerin Facebook kullanımına ilişkin görüşlerinin; öğretmen ve öğrenci boyutunda incelenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışma, mevcut durumun ortaya konulması amacıyla betimsel olarak yapılandırılmıştır. Araştırma deseni olarak olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 30 lise öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Analizler sonucu elde edilen bulgular "Öğretmenlerin Kullanımı", "Öğrencilerin Kullanımı" başlıkları altında ele alınmıştır. Araştırmanın başlıca bulgularına göre: öğretmenler genel olarak kendi kullanımlarıyla ilgili sorun olmadığı görüşündedirler. Fakat bazı bulgular problemlili/bağımlılık düzeyinde kullanım görüntüsü vermektedir. Öğrencilerin olumsuz gerekçelerle bilinçsiz ve bağımlılık düzeyinde Facebook kullandıkları, bu ortamda kontrolsüz ve gereğinden fazla rahat davranış sergiledikleri, acil olarak kişisel bilgi güvenliği ve güvenli internet kullanımı bilinçlendirme çalışmalarının yapılmasının gerekliliği sonuçlarına erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Facebook, öğretmen görüşleri, sosyal paylaşım ağları, güvenli internet kullanımı, nitel araştırma

SUMMARY

Researches show that facebook use is quite common among teenagers, adults and students (For example: Deng ve Tavares, 2013; Cheung, Chiu ve Lee, 2011; Boyd, 2010; Selwyn, 2009; Hargittai, 2007). This intensive use caused significant changes in individuals' daily life in the field of communication and information sharing (Hughes, Rowe, Batey & Lee, 2012). The reasons can be revealed as

¹ Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü sciftci@gmail.com

simplicity of the use, sharing daily life subjects, analyzing and updating them, establishing short period relationships, providing informal knowledge by interaction and communication for fast propagation and embracement of the social sharing networks (Ajjan & Hartshorne, 2008; Mejias, 2005).

A major part of the facebook users are youngs who belong to age group between 15-25. As researches are examined, students use facebook social network most (Smith ve Caruso, 2010) and they spend an hour and 40 minutes average time daily. As it is mentioned about the average daily use value, two different situations reveal. First, it is the continuous time which is spent on Facebook, and other one is short-term logins to check in within day. These controls can be tracking new updates/sharings, following own posts' likes and comment. These short-term logins and logouts seem that they do not spend so much time but it equals to really significant time in total.

Sumuer and Yıldırım (2014) gained the results as form teachers use Facebook to communicate with their relatives, friends and colleagues. Eksi and others (2013) found out that teenagers login to Facebook almost every day and use Facebook for entertainment. According to students' views; first thing they think is an essential part of them when subject is Facebook (Eksi and others., 2013).

Purpose

Research results show that social sharing networks is being used intensively as the facebook is in the first place. This intensive use tendency should be examined by educational approach and actions should be performed if it is necessary. As we called exercisers in education teachers' views on this subject, teachers' observations about students' Facebook use are substantial. The purpose of the existing research is examining the teachers' personal Facebook use and their views about students' facebook use.

Method

Samples

Phenomenology was used in the content of the research as one of the qualitative research pattern. Within the research content, interviews were made with 30 high school teachers on May in 2014 by the researcher. Teachers who will be interviewed were designated by purposeful sampling way. Although, purposeful sampling was used, voluntary basis was applied in the interviews.

Data Collection Tool

"Facebook use assessment form" which is formed by half-structured questions was used in the research in order to collect the data. After expert views were gained, pilot implementation was performed. After pilot implementation and

experts' views, problematic statements were designated and required regulations were made.

Data Analysis

In the research, content analysis method was used while collected data was examined. Voice records were gained due to interviews. Firstly, voice records were converted into text and they were transferred to computer. The data was examined with two experts of the field and codes/themes were designated. The data was organized by electronic tabulation tool and they were analyzed. Code numbers were given to attendants between 1-30.

For high structure validity of the research, expert views were gained, pre-implementation and analysis were made. While designation of the teachers who would be attendants of the interviews, different types of high-schools were reached (Science High School, Anatolian High School and Vocational High School) Again, in this direction, delegates were chosen from different branches within selection among teachers. Themes, codifications and collected data were clearly identified in order to provide the external validity. Themes were designated before analysis according to purposes of the research. In this research, themes were sub-purposes (themes). Documents were saved at every stage and they were archived as they can be represented to other researches and researchers if required.

Findings

In the research, it was seen that interviewee teachers are using Facebook for correspondence and communication with their old friends. Another significant finding is sharing a post or following shared post by others. This result shows that teachers use Facebook social network in the context of establishing communication. This finding shows resemblance with findings of Traxler's (2007) study. Within the professional extent, there were use purposes for knowing students and communicate with students -even it exists at low rate-.

A major part of the teachers have the view that facebook has no important place in their life. On the contrary, there were identifications like "vital", "necessity", "like eating or drinking". At this point, it can be thought that this use reaches to addiction or habit level.

In the extent of personal development, teachers express negative views about Facebook at significant rate. "Getting knowledge" has the first place among the subjects that can provide contribution. Mostly, getting knowledge about friends is discussed; also following the agenda, getting knowledge about social interactions is discussed. Educational purposed sharing and communication extents are effective factors within the personal development concept. As findings and teachers' views examined, it is revealed that Facebook does not provide any significant personal development.

According to teachers' views, students use Facebook very intensively. Teachers describe their use by negative words like "harmful", "unhealthy", "time

wasting”. Students interiorize Facebook as social sharing network, device for spending free time rather than an educational device (Madge and Others, 2009; Selwyn, 2009). This situation shows that students have no worries about getting positive benefits from Facebook except for entertainment. On the contrary, certain researches show that Facebook has positive effects for self-respect, social acceptance, harmony with school and learning outcome (Madge and Others, 2009; Wang & Wu, 2008; Yu, Tian, Vogel & Kwok, 2010).

Teachers’ views show tendencies in direction of the decrease in students’ use intensity. According to this view, intensity shifts to other social sharing setting. Cause of this is seen as family elders’ existence on this platform -like mother, father or aunt-. According to other significant finding, students could prefer the virtual environment for communication rather than face to face communication with other people.

The most dominant one among students’ Facebook use causes is honoring necessity. One feels a need for having a place between their friends in the virtual environment where his friends take part. It is seen that most of the given answers for questions about use causes are negative, in the remaining part it is seen that teachers are trying to accept the situation.

The gained answers concerning what kind of effects facebook use has in the student’s life are collected under the negative titles. Primary ones among these titles: “isolation from real world”, “addiction”, “worry of favors” and “slang”. Organization/organizing have the first place among positive seemed titles.

Discussion and Conclusion

Despite the fact that teachers describe their students’ Facebook use as negative, they also stated that they did not encounter any inconvenient behaviors on this platform from their students. It is seen that remaining part is uncomfortable with swearing and slang. Also they have the view that students are revealing private life unconsciously and unrestrainedly. Lin and Others (2013) were stated that students perform unrestrained behaviors to become a part of that environment by without questioning in this situation which becomes a habit.

Teachers stated that there is no problematic situation about their Facebook use. Yet, in the face to face interviews, certain teachers stated that they use Facebook intensively addiction level. With another study concerning this situation, a detailed examination can be done to reveal existing situation. As student extend is examined, suggestions and necessities can be following as:

- Urgent consciousness-raising studies are necessary concerning students’ Facebook and social sharing network
- A study can be done in the direction of establishing more effective communication between parents and students
- Environments/activities which provide face to face interaction between students can be actualized by the guidance of the school

- Consciousness-raising studies about personal information security and secure internet use should be done urgently.

Prohibition of use cannot be a solution due to technological devices which surround us. At this stage, consciously and positive caused use should be encouraged.

GİRİŞ

Ülkemizde ve dünyada yoğun bir sosyal paylaşım ağı kullanımı söz konusudur. Ülkemizde 30 milyonun üzerinde aktif Facebook kullanıcısının olduğu ifade edilmektedir (socialbakers.com, 2014). Araştırmalar Facebook'un gençler, yetişkinler ve öğrenciler arasında çok yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir (Örneğin: Deng ve Tavares, 2013; Cheung, Chiu ve Lee, 2011; Boyd, 2010; Selwyn, 2009; Hargittai, 2007). Bu yoğun kullanım bireylerin günlük yaşamlarında, iletişim ve bilgi paylaşımı alanında ciddi değişimlere sebep olmaktadır (Hughes, Rowe, Batey ve Lee, 2012). Facebook vb. sosyal paylaşım ağlarını kullanarak kişisel bilgiler, video, fotoğraf gibi bilgi ve belgeleri - özellikle dijital aygıtlar yardımıyla - büyük bir kolaylıkla paylaşılabilir (Lin, Hou, Wang ve Chang, 2013). Kullanımının kolay olması, günlük yaşamla ilgili bilgilerin paylaşılabilirliği, analiz edilebilirliği ve güncellenebilirliği, kısa süreli ilişkiler kurulabilirliği, etkileşim ve iletişimle informal bilginin sağlanması, sosyal paylaşım ağlarının hızlı yayılmasına ve benimsenmesine sebep olarak gösterilebilir (Ajjan ve Hartshorne, 2008; Meijas, 2005).

Boyd ve Ellison (2007) sosyal paylaşım ağını: bilgilerin görünürlüğünün kısıtlanabildiği profil oluşturulabilen, karşılıklı izin verildiğinde diğer kullanıcılarla arkadaşlık adı altında bağların kurulduğu, sistem içerisinde izin verilen ölçüde diğer kullanıcı bağlarının da görülebildiği bir web servisi olarak tanımlamaktadır. Bartlett-Bragg'a (2006) göre ise sosyal paylaşım ağları; insan gruplarının etkileşimine, iş birliği sağlama, sosyal bağ kurma ve bilgi paylaşımına imkan veren web tabanlı ortamlardır. Gün içerisinde yüz yüze etkileşimde olan bireylerin, farklı ortamlarda olduklarında iletişimi sosyal paylaşım ağları yada teknoloji destekli ortamlarla sürdürdükleri görülmektedir. İnsan hayatına bu denli girmiş ve davranışlarda değişiklik yaratabilecek bir olgunun eğitim kapsamında düşünülmemesi imkansızdır.

Facebook kullanıcılarının büyük bir kısmını 15-25 yaş aralığındaki gençler oluşturmaktadır (Duggan ve Brenner, 2013; Bumgarner, 2007). Öğrenciler Facebook'a kolaylıkla erişebildikleri ve hayatlarının bir parçası haline geldiği görüşündedirler (Deng ve Tavares, 2013). Ülkemizdeki internete bağlı hane sayısının artması, elektronik cihaz (bilgisayar, tablet bilgisayar, akıllı telefon) kullanımındaki ciddi artış sosyal paylaşım ağlarının kullanımında etkili olmaktadır (Eksi, Erden, Erdoğan ve Yılmaz, 2013). Fatih projesi düşünüldüğünde, öğretmen ve öğrencilerin bilgi iletişim teknolojileri kullanımındaki yeterliliklerinin artırılması eğitim politikası olarak desteklenmektedir.

Traxler (2007) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin Facebook'u yoğun kullandıklarını, sürekli olarak kontrol ettiklerini ve gönderilen mesajlara geri dönüş

yapma anlamında Facebook'un e-posta'dan daha etkili olduğunu gözlemlemiştir. Bu ve benzeri araştırma sonuçları Facebook'un hızlı ve etkili bir iletişim aracı olduğunu göstermektedir. Küçük yaşlardan itibaren görülen yoğun kullanım düşünüldüğünde; kullanım alışkanlarının incelenmesi ve davranışlara olan etkisi ele alınmalıdır. Kalin (2012), teknolojinin yararları ya da etkilerini ortaya koymadan önce onun öğrenciler tarafından nasıl kullanıldığının tespit edilmesinin gerekliliğine değinmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılacak olan araştırmalar sonucunda; gerektiğinde önlem alınması ve toplum yararına olumlu çıktılar alınacak düzenlemeler sağlanması mümkün olabilir.

Kullanımla ilgili araştırmalar ele alındığında; öğrenciler en fazla Facebook sosyal paylaşım ağını kullanmakta (Smith ve Caruso, 2010) ve ortalama 1 saat 40 dakika günlük zaman ayırmaktadırlar (Junco ve Cotten, 2012). Benzer bir sonuç Ellison, Steinfield ve Lampe (2011) tarafından bulunmuştur. Bu araştırmaya göre; öğrencilerin günlük ortalama 80-100 dakika Facebook'a zaman ayırdıkları tespit edilmiştir. Günlük kullanımla ilgili ortalama değerden bahsedildiğinde iki ayrı durum söz konusudur. Birincisi sürekli olarak Facebook ortamında geçirilen zaman, diğeri ise gün içerisinde kontrol amaçlı kısa süreli giriş-çıkışlar. Bu kontroller Facebook arkadaşlarının yeni bir durum güncellemesini/paylaşımını izleme, kendi yapmış olduğu paylaşımlara olan beğeni ve yorumları takip etme gibi etkinlikler olabilmektedir.

Junco ve Cotten (2012) yaptığı çalışma sonuçlarına göre öğrenciler okuldayken böyle bir görev verilmese dahi sürekli olarak mesaj gönderdikleri, cep telefonu ile konuştukları, Facebook kullandıkları ve çevrimiçi arama yaptıklarını tespit etmiştir. Öğrenciler okulda akranları ile birlikteyken bile sanal ortam üzerinden sosyalleşme ihtiyacı duymaktadırlar. Hatta okulda yüz yüze etkileşim olduğu arkadaşlarıyla bile iletişimi sanal ortamlar üzerinden sürdürmeyi tercih edebilmektedirler. Madge, Meek, Wellens, ve Hooley (2009)' in araştırmasına göre kullanımın temel sebebi sosyalleşme iken Cheung, Chiu ve Lee (2011) öğrencilerin neden Facebook kullandığına ilişkin yapmış olduğu araştırma da ana etkenin arkadaşlarla hızlı iletişim kurma ve sosyal hazır bulunuşluk olduğunu tespit etmişlerdir.

Facebook ve eğitim konularının birlikte ele alınması halinde; Facebook'un eğitime olan etkisi, olumlu yönlerinin eğitimde kullanılıp/kullanılamayacağı, öğrenciler açısından alınması gereken önlem ya da düzenlemeler vb. durumların araştırılması önem kazanmaktadır. Huang, Lin ve Huang (2011) yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin çevrimiçi etkinliklerde bulunmaları ile öğrenme çıktıları arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Fakat araştırmanın bir diğer sonucuna göre; öğrencilerin çok azı Facebook'un eğitim hayatlarına olumlu etki yapacağına inanmaktadırlar. Bu sonucu destekler bir diğer çalışma Kirschner ve Karpinski (2010) tarafından yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin %73,8'lik kısmı Facebook'un öğrenmelerine olumlu katkısı olmadığı görüşündedir. Jacobsen ve Forste (2011) tarafından yapılan çalışmada ise medya kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına olumsuz, yüz yüze iletişim becerilerine ise

olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Madge, Meek, Wellens, ve Hooley (2009)'in çalışmasına göre öğrencilerin %53'ü Facebook'un formal eğitimde ya da öğrenme amacıyla kullanılabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Hewitt ve Forte (2006)'nin çalışmasında Facebook üzerinden etkileşim kurmanın öğrencilerin öğretim elemanı hakkında olumlu bir etki bıraktığı ve bu kanal üzerinden rahat iletişim kurabildikleri gözlemlenmiştir.

Sumner ve Yıldırım (2014) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin Facebook'u genellikle akraba, arkadaş ve meslektaşlarıyla iletişim amaçlı kullandıkları sonucunu elde etmişlerdir. Eksi ve diğerleri (2013) yaptıkları araştırma sonucunda ergenlerin hemen hemen her gün Facebook'a girdikleri ve Facebook'u eğlence amaçlı kullandıklarını tespit etmişlerdir. Öğrenci görüşlerine göre; Facebook deyince akla ilk gelen şey genelde vazgeçilmez bir parçası olduğu yönündedir (Eksi v.d., 2013). Yapılan diğer bazı çalışmalar incelendiğinde; Olpak ve Yüksel (2014) yüksekokul öğrencileriyle Muhasebe eğitiminde Facebook kullanımını, Özgür (2013) öğretmen adaylarının Facebook kullanımlarını, Balcı ve Gölcü (2013) üniversite öğrencilerinin Facebook bağımlılıklarını ele almışlardır.

Çalışma sonuçları Facebook başta olmak üzere sosyal paylaşım ağlarının yoğun biçimde kullanıldığını göstermektedir. Bu yoğun kullanım eğitim bakış açısı ile ele alınmalı ve gerekiyorsa bunların ilgili eyleme geçilmelidir. Ülkemizdeki ve yurt dışındaki araştırmalar incelendiğinde öğretmen görüşlerine dayalı benzer bir araştırmaya erişilememiştir. Eğitimdeki uygulayıcılar olarak adlandırabileceğimiz öğretmenlerin bu konu ile ilgili görüşleri, öğrencilerin Facebook kullanımlarına ilişkin gözlemleri önemlidir. Bu eksiklik ve gereksinimler göz önünde bulundurularak ele alınmış mevcut araştırmanın amacı; öğretmenlerin kişisel Facebook kullanımları ve öğrencilerin Facebook kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde yapılandırılmıştır:

1. Öğretmenlerin Facebook kullanma nedenleri nelerdir?
 - Facebook öğretmenlerin hayatında nasıl bir yere sahiptir?
 - Öğretmenler kişisel gelişimleri bakımından Facebook'u nasıl görmektedirler?
2. Öğretmen görüşlerine göre; öğrencilerin Facebook kullanma durumları nedir?
 - Öğrenciler Facebook'u ne yoğunlukta kullanmaktadırlar?
 - Öğrencilerin Facebook kullanım sebepleri nelerdir?
 - Facebook kullanımını öğrencilerin hayatlarına etkisi nedir?
 - Öğretmen görüşlerine göre; öğrencilerin Facebook ortamında olumsuz davranışları var mıdır?

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olunan fakat derinlemesine bilgiye erişilmek istenilen durumlara odaklanmaktadır. Olgular; yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler,

algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırma kapsamında Aydın il merkezinde 14 anadolu lisesi, 6 fen lisesi ve 10 meslek lisesi olmak üzere toplam 30 lise öğretmeni ile 2014 yılı mayıs ayı içerisinde görüşmeler araştırmacı tarafından yapılmıştır. Görüşme yapılacak öğretmenler amaçlı örnekleme yolu ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme yapılmasına rağmen, görüşmelerde gönüllük esasına uyulmuştur. Öğretmenlerin tamamı Facebook kullanmaktadırlar. Katılımcıların izni alınarak görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Katılımcıların lise türüne (Ek.2), ders türüne (Ek.4) ve derse (Ek.3) göre dağılımları, Facebook'a üye oldukları süreye ilişkin bilgiler (Ek.5) ve Facebook'a günde ayırdıkları ortalama süreye ilişkin bilgiler (Ek.6) ekler bölümünde ayrıca sunulmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama amacıyla yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan "Facebook Kullanımı Değerlendirme Formu" uygulanmıştır (Bkz. Ek1). Form Facebook kullanımı hakkında lise öğretmeni görüşlerini öğretmen ve öğrenci boyutunda ele almak amacıyla hazırlanmış ve uzmanların (üç alan uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı) görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Uzman görüşü alınması ve pilot uygulama sonrasında sorunlu/anlaşılması güç ifadeler belirlenmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler esnasında ses kayıtları alınmıştır. En uzun görüşme 42 dakika en kısa görüşme ise 9 dakika sürmüştür. Toplamda 684 dakikalık görüşme ses kaydı elde edilmiştir. Ses kayıtları öncelikle metne dönüştürülmüş ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Veriler iki alan uzmanı ile birlikte incelemiş ve kodların/temaların ne olacağı belirlenmiştir. Elektronik tablolarla veriler düzenlenmiş ve analiz edilmiştir. Katılımcılara 1-30 arasında bir kod numarası verilmiştir.

Araştırmanın yapı geçerliliğinin artırılması amacıyla uzman görüşleri alınmış, ön uygulama ve analizler yapılmıştır. Görüşme yapılacak öğretmenler belirlenirken öncelikle farklı türde liselere (Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesi) ulaşılmıştır. Yine bu doğrultuda öğretmen seçiminde farklı branşlardan temsilciler seçilmiştir. Dış geçerliliğin sağlanması amacıyla elde edilen veriler, temalar ve kodlamalar açık biçimde tanımlanmıştır. Temalar araştırma amaçlarına göre analiz öncesinde belirlenmiştir. Araştırmada temalar çalışmanın alt amaçlarıdır. Verilerin analizi bu alt amaçlar (temalar) altında ele alınmıştır. Analizin her aşamasında belgeler kaydedilmiş, gerektiğinde diğer araştırmalar ve araştırmacılar için sunulacak biçimde arşivlenmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği için kurum izinleri alınmış ve okullarda öğretmenlerden gönüllülük esasına göre görüşme talep edilmiştir. Her bir öğretmen ile yalnız görüşme yapılmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliği artırmak amacıyla örnek alıntılara yer verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular araştırma amaçlarına uygun olarak “Öğretmenlerin Kullanımı”, “Öğrencilerin Kullanımı” başlıkları altında ele alınmıştır. Başlıklar altındaki temalar ise aşağıda sunulmaktadır:

Öğretmenlerin kullanımı

- Kullanma nedenleri
- Hayatlarındaki yeri
- Kişisel gelişime etkisi

Öğrencilerin kullanımı

- Kullanım sıklığı
- Kullanım sebepleri
- Kullanımın hayatlarına etkisi
- Facebook'ta ki olumsuz davranışlar

Öğretmenlerin Kullanımı

Kullanma nedenleri

Öğretmenlerin Facebook kullanma nedenlerine ilişkin veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Öğretmenlerin Facebook Kullanma Nedenlerine İlişkin Bilgiler

Kategori	f	%
Eski tanıdıklarla haberleşme	11	19,64
İletişim	10	17,86
Paylaşılanları takip	9	16,07
Paylaşımında bulunma	8	14,29
Siyasi ve güncel gündem takibi	6	10,71
Oyun	3	5,36
Gezilen yerleri paylaşma	2	3,57
Öğrencileri tanıma	2	3,57
Öğrencilerle iletişim	2	3,57
Alışkanlık	1	1,79
Ders için grup oluşturma	1	1,79
Mesleki paylaşım	1	1,79
Toplam	56	100

Öğretmenlerin kişisel kullanımına ilişkin olarak Tablo 1 incelendiğinde en fazla kullanım nedeninin artık yüz-yüze görüşme imkânı olmayan kişilerle haberleşme olduğu görülmektedir (n=11). Kullanma nedenlerine ilişkin en belirgin kategorilerden bir diğeri ise iletişim (n=10)’dir. Bu iletişim başlığı halihazırda görüşme imkanı bulunan kişilerle Facebook ortamında da iletişimin devam ettiği anlamındadır. Diğer cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin yoğun olarak paylaşılanları takip (n=9) ve paylaşımlarda bulunma (n=8) amacıyla Facebook

kullandıkları görülmektedir. Bulgulara ilişkin önemli örnek cevaplar aşağıda sunulmaktadır:

Hakkâri’de çalışırken kullanmaya başladım. Sosyal çevremden uzak kalmıştım. Arkadaşlarımı akrabalarımı orada görmeye başlayınca hoşuma gitti. İnsanlarla sanki bağlantınız hiç kopmamış gibi oluyor (Ö18).

Birkaç tane arkadaşımı buldum hatta ilkokul öğretmenimi de buldum. Ama şuanda amacından saptığını düşünüyorum. Kullanım amacı birebir görüşemediğim kişilerle, uzakta olanlarla görüşmekti (Ö24).

Eski hatıraları (fotoğraf) buldum, onları tarattım onu paylaştım... eşimden dostumuzdan uzaktayız. Onlarla görüşme anlamında Facebook bizi yakınlaştırıyor (Ö23).

Öğrenciyi tanıyorsun, onların duygularını öğreniyorsun ailesini tanıyorsun, o anda ne hissettiğini öğreniyorsun bunun gibi birçok şeyi öğrenmeye başladım Facebook sayesinde (Ö27).

Hayatlarındaki yeri

Facebook’un öğretmenlerin hayatında nasıl bir yer edindiğine ilişkin veriler Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2 Facebook’un Öğretmenlerin Hayatındaki Yerine İlişkin Bilgiler

Kategori	f	%
Önemli bir yeri yok	14	46,67
İhtiyaç	4	13,3
Çok önemli	2	6,67
Faydalı	2	6,67
Önemli	2	6,67
Vazgeçilmez değil	2	6,67
Haberleşme aracı	1	3,3
Boş zamanda tercih edilen	1	3,3
Renkli bir yere sahip	1	3,3
Sohbet	1	3,3
Toplam	30	100

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğu; Facebook’un hayatlarında önemli bir yere sahip olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir (n=14). Önem çıkan önemli bulgulardan birisi ise “İhtiyaç” (n=4) cevabıdır. Bulgulara ilişkin önemli örnek cevaplar aşağıda sunulmaktadır:

Sürekli güncel, yemek gibi, su içmek gibi güncel (Ö4).

Ailemden biri gibi oldu (Ö11).

Hani ekmek su gibi Facebook'suz olmaz diyenlerden değilim ben ... hemen hemen hergün giriyorum. Ama bağımlı değilim (Ö25).

Baya insan bağlanıyor, merak ediyorsun, yazdığım paylaşımlarda beğenildi mi, sevildi mi yorum yapıldı mı diye (Ö27).

Kullanmadığımdan beri daha huzurluyum. Yerine koyduğum, televizyon alışkanlığında yok, artık interneti daha ihtiyaca yönelik kullanmaya başladım. Diğer türlü internete bakayım dediğinizde çıkamıyorsunuz Facebook'tan. Şimdi ihtiyaç ne ise ona bakıp çıkıyorum artık (Ö28).

Genelde her gün bakma ihtiyacı hissediyorum (Ö30).

Kişisel gelişime etkisi

Facebook'un öğretmenlerin kişisel gelişimine etki edip-etmediğine dair soruya vermiş oldukları cevaplara ilişkin veriler Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3 Facebook'un Öğretmenlerin Kişisel Gelişimine Etki Edip-Etmediğine İlişkin Bilgiler

Kategori	f	%
Bilgi edinme	11	35,48
Bir katkısı olmadı	7	22,58
Yararlı paylaşımlar	5	16,13
Eğitim amaçlı paylaşım ve iletişim	3	9,68
Sosyal etkileşim	2	6,45
Bilgisayar kullanma	1	3,23
Faaliyetlerden haberdar olma	1	3,23
İnsanları tanıma	1	3,23
Toplam	31	100

Öğretmen görüşlerine göre; kişisel gelişim anlamında Facebook'un en fazla bilgi edinme bakımından (n=11) faydalı olduğu görülmektedir. Büyük bir çoğunluk ise (n=7); bir katkısı olmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Bulgulara ilişkin önemli örnek cevaplar aşağıda sunulmaktadır:

Geçen yıl meb ile beraber e-lys diye bir proje yaptık. Aydın'da 10 matematik 10 fizik öğretmeni tüm Türkiye'ye Akıllı tahta kullanarak canlı yayın halinde ders anlattı her akşam. Yatılı bölge okulları izlediler. Orada öyle bir paylaşım oldu ki, öğrenciler, bazen öğretmenler, özel okul yöneticileri de izledi, bizleri sosyal medyadan bulup, bir sürü paylaşımında bulundular bizimle (Ö4).

Hiçbir katkısı olduğunu düşünmüyorum...(sadece) üye olduğum felsefe/edebiyat kulüpleri var onların paylaşımları vs. anlamında faydasını görüyorum (Ö13).

Facebook'un şöyle bir dezavantajı var eğer siz orda geçen konularla ilgili herhangi bir araştırma yapmazsınız pek çok şey hakkında yalan yanlış bilgi sahibi olabilirsiniz (Ö18).

Twitter daha iyi. Facebook daha çok eğlence üzerine. Bir şeyleri merak ettiğimde Twitter'a bakıyorum, birilerini merak ettiğimde Facebook'a bakıyorum (Ö23).

Bir şeyler katıyor mutlaka. Öğretiyor mu? Öğretiyor ama öğrenme amacıyla kullananlar %1-5 bunu geçmez. Daha çok eğlenme amaçlı...güncel konu ile ilgili bir şey paylaştığımda onu beğenen yok pek, okuyanda çok azdır belki. Ama bir resim fotoğraf karikatür ve ya basit bir video yüzlerce binlerce beğeni alıyor (Ö27).

Öğrencilerin Kullanımı

Kullanım Sıklığı

Öğrencilerin Facebook kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 4'te sunulmaktadır:

Tablo 4 Öğrencilerin Facebook Kullanım Sıklığına İlişkin Bilgiler

Kategori	f	%
Çok yoğun	22	37,28
Zararlı/sağlıksız	21	35,59
Zaman kaybı	7	11,87
Eski yoğunluğunda değil	5	8,48
Kontrolsüz	4	6,78
Toplam	37	100

Öğretmenler, öğrencilerin Facebook'u "Çok yoğun" olarak kullandıkları (n=22) ve bu kullanım yoğunluğunu "Zararlı/sağlıksız" (n=21) buldukları görüşündedirler. Dikkate değer önemli bir diğer sonuç ise yoğunluğun gittikçe azaldığı yönünde olan "Eski yoğunluğunda değil" cevabıdır (n=5). Verilen diğer cevaplardaki ortak özellik ise kullanım yoğunluğunun öğretmenler tarafından kesinlikle olumsuz olarak değerlendirildiği yönündedir. Bulgulara ilişkin önemli örnek cevaplar aşağıda sunulmaktadır:

Ders anında bile farkına varmazsanız, dinlemeyip akıllı telefonlarla, Facebook'ta arkadaşlarıyla görüşüyorlar (Ö2).

Öğrenciler Facebook'u anne baba sosyal medyası olarak görmeye başladı. Twitter'ın -artık ebeveynlerin olmadığı yerlerin (sosyal paylaşım ağlarının)-kullanımı arttı. Ben de bu yüzden kullanmaya başladım. Bizlerde kullanmaya başladıktan sonra şimdi özel başka bir yer aramaya başladılar. Facebook'ta

paylaşmadıkları şeyleri Twitter'da paylaşabiliyorlar. Twitter'ı daha özgür buluyorlar (Ö5).

Kendini gerçekleştiren insanlarda bu durumla karşılaşmıyoruz. Benim şuan şurada olduğumun beğenilmeye ihtiyaç yok. "Like" (Beğeni) yetmezliğinden ölecek çocuklar var. Sinirlenen çocuklar var bu duruma. Bizim kademedeki lise döneminde beğenilme ihtiyacı çok fazla. Bir foto paylaştığında sürekli kim beğenmiş diye kontrol ediyor. Hatta beğenmeyene de kızıyorlar (Ö15).

Veliler çok fazla içeri girmeye başladığında, Facebook'ta teyze amca girmeye başladığından beri (çok) kullanılmıyor... Benim küçük oğlum arkadaşıyla oturuyordu, böyle konuşmak güzel olmayacak, sen eve git bilgisayardan konuşalım dedi (Ö20).

Telefonlarını her yerde şarj etme ihtiyacı duyuyorlar. Sanki böbrek hastası gibi çocuklar. Diyalize bağlamazsan ölecek gibi (Ö24).

Kullanım sebepleri

Öğrencilerin Facebook kullanma sebeplerine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 5'te sunulmaktadır:

Tablo 5 Facebook Kullanım Sebeplerine İlişkin Bilgiler

Kategori	f	%
Kabul görme	6	19,35
Çağın gerekliliği	5	16,13
Aile içi iletişim eksikliği	3	9,68
İletişim eksikliği (genel)	3	9,68
Bireyselleşme/yalnızlık	2	6,45
Boşluk duygusu	2	6,45
Eğlence	2	6,45
Facebook'ta özgürlük	2	6,45
Özenti	2	6,45
Aile baskısından kaçınma	1	3,23
Alışkanlık	1	3,23
Bağımlılık	1	3,23
Yaşın gerekliliği	1	3,23
Toplam	31	100

Öğretmen görüşlerine göre yoğun kullanımın nedenleri arasında en fazla "Kabul görme" (n=6), "Çağın gerekliliği" (n=5), "Aile içi iletişim eksikliği" (n=3) ve "İletişim eksikliği" (n=3) gibi durumlar belirtilmiştir. Cevapların genelin bakıldığında, öğrencilerin yoğun kullanımlar olumsuz nitelendirildiği gibi bunun nedenleri de olumsuz gerekçelerle nitelendirilmiştir. Bulgulara ilişkin önemli örnek cevaplar aşağıda sunulmaktadır:

İnternette bulunan herkes sıkıntıda olduğu için orada değil. Tam tersi sosyal hayatında da aktif olan insanları da orada görüyoruz (Ö7).

Yüz yüze görüşmektense oradan görüşmek daha kolay geliyor (Ö11).

Çocuklar ailelerinin göremediği ilgiyi başka arkadaşlar edinip oradan görmek istiyor (Ö12).

Sanal dünyada insanlar gerçekte paylaşmadıklarını paylaşabiliyorlar. Aslında bu insanların ikiyüzlü olması gibi Gerçekte kimse nasıl olduğunu anlatmıyor... Mesela internet ortamında sizi yargılayan biri olduğunda silebiliyorsunuz ve hayatınızdan çıkıyor (Ö13).

Bizim öğrencilerin aile kültür seviyeleri düşük. Evde hafta sonu inek sağıp çiftçilik yapıp burada bir yandan da Facebook üzerinden çok uç iki dünyada yaşıyorlar. Bazı paylaşımları aileleriyle yapmalarına imkân yok. Arada çok büyük bir uçurum var (Ö32).

Kullanımın hayatlarına etkisi

Öğrencilerin Facebook kullanma durumlarının hayatlarına olan etkisine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 6’da sunulmaktadır:

Tablo 6 Facebook Kullanımının Öğrencilerin Hayatlarına Etkisine İlişkin Bilgiler

	Kategori	f	%	
Olumlu	Örgütlenme/organize olma	6	10,71	
	Haberleşme	1	1,79	
	İletişimi, yazmayı geliştirme	1	1,79	
	Kendini ifade edebilme	1	1,79	
	Sosyalleşme	1	1,79	
Olumsuz	Gerçek dünyadan uzaklaşma	8	14,29	
	Bağımlılık	6	10,71	
	Beğenilme kaygısı	5	8,93	
	Argo	3	5,36	
	Bireyselleşme	3	5,36	
	Disiplin sorunları	3	5,36	
	Sanal cesaret	3	5,36	
	Sosyal yaşantıya olumsuz etki	3	5,36	
	Agresiflik	1	3,57	
	Ders çalışmayı engelleme	1	1,79	
	Dikkat dağınıklığı	1	1,79	
	İnsani ilişkilerde sorun	1	1,79	
	Kontrolsüz kullanım	1	1,79	
	Odaklanma sorunu	1	1,79	
	Olduğundan farklı görünme çabası	1	1,79	
	Sorumluluklardan kaçınma	1	1,79	
	Üstünlük sağlama/beğenilme	1	1,79	
	Yalan(sahte kimlik)	1	1,79	
	Toplam		56	100

Facebook’un öğrencilerin hayatlarına etkisine ilişkin soru olumlu ve olumsuz olarak iki ayrı grupta sunulmaktadır. Tablo 6 incelendiğinde, olumsuz cevapların daha

fazla olduğu görülmektedir. Olumlu olan değişimlerde en fazla değer “Örgütlenme/organize olma” (n=6) başlığındadır. Olumsuz değişimler için ise; en fazla değerler “Gerçek dünyadan uzaklaşma” (n=8), “Bağımlılık” (n=6) ve “Beğenilme kaygısı” (n=5) başlıklarında toplanmıştır. Bulgulara ilişkin önemli örnek cevaplar aşağıda sunulmaktadır:

Sosyal paylaşım ağları insanların kimlik değiştirmesine sebep oluyor, yalancılığa teşvik ediyor, Ayşe isem Fatma yazıyorum oraya (Ö2).

Ne kadar arkadaşı/takipçisi olduğunu önemsiyorlar. Okulda sosyal bir durumları var. Ama oradaki arkadaşlarını daha fazla önemsiyorlar (Ö6).

Ders çalışmalarına engel oluyor, sürekli gözü onda. Çalışsa bile aklı orda. Acaba benim paylaştığım fotoğrafa kim baktı kim beğendi, çalışıyorum sana ama dikkati orda (Ö9).

Dışarıdan kopuyorlar...son dönemde okul bahçesinde gezen öğrenciler kafalarını telefondan kaldırmıyorlar (Ö10).

Bencil bir yapısı olan öğrenci grubu ortaya çıktı. En iyisini ben yapıyorum, hak ediyorum. Ama bunun için gereğini yap dediğin zaman o öğrenci bitiyor. İçine dönük bencil bireyler. Ama burada tartışılır sadece sosyal ağlar mıdır neden (Ö13)?

Teneffüs başlıyor tableti açıyor herkes bir oyuna ya da internete giriyor. Artık çevresiyle ilgilenmiyor, etkileşimi kısıtladı (Ö17).

Olmak istedikleri insan oluyorlar orada...o tatmin yeterli geliyor. Bununda tehlikeli olduğunu düşünüyorum (28).

Facebook'ta ki olumsuz davranışlar

Facebook'ta öğretmenlerin karşılaştığı olumsuz öğrenci davranışlarına ilişkin bilgiler Tablo 7'de sunulmaktadır:

Tablo 7 Facebook'ta Öğretmenlerin Karşılaştığı Olumsuz Öğrenci Davranışlarına İlişkin Bilgiler

Kategori	f	%
Olmadı	11	35,48
Küfür	7	22,58
Argo	6	19,35
Siyasi içerik	4	12,90
Çok özel/kişisel paylaşımlar	1	3,23
Hakaret	1	3,23
Şiddet ve cinsel içerik	1	3,23
Toplam	35	100

Tablo 9 incelendiğinde; öğretmenler en fazla öğrencilerin Facebook ortamında küfür (n=7) ve argo (n=6) kullanımından dolayı rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Büyük bir kısım ise (n=11) öğrencilerin Facebook ortamında rahatsız edici bir davranışı ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bulgulara ilişkin önemli örnek cevaplar aşağıda sunulmaktadır:

Kimi zaman küfür paylaşımları, siyasi paylaşımları oluyor...bazen küfür, siyasi, yada açık seçik paylaşımlar. Fanatik boyutta dikte eder gibi...sürekli bu tip paylaşımda bulunan kişileri engelliyorum, görmemeyi tercih ediyorum (Ö15).

İnsanlara doğrudan hakarete varan şeyler olursa uyarıyorum, olmazsa listeden çıkarıyorum (Ö19).

Birbirlerini küçük düşürücü fotoğraf resim video ya da konuşma şeklinde paylaşımlardan dolayı sorun yaşadım (Ö25).

Çok rahatlar, fazla rahatlar olmamaları gerektiği kadar. Rahatlık kötü değil ama ben çok efendi diyebileceğim kız öğrencilerimden küfürlü paylaşımlar gördüm...argo da değil direk küfür. Paylaşmış baya beğeni de almış. Ben anlam veremedim (Ö27).

Bu kadar rahat orda öğretmenlerinin de bulunduğu okul müdürünün de bulunduğu bir şeyde annesinin babasının herkesin gördüğü adı üstünde “sosyal paylaşım” bu kadar rahat küfürleşmeleri, çirkefleşiyor olmaları korkutuyor beni (Ö28).

Bazen çok özel fotoğraflarını koyuyorlar bence herkesin görmemesi gereken. Özel bir ev hali veya özel plajdaki fotoğrafı. Her türlü duyguyu düşünceyi paylaşmayı ben çok doğru bulmuyorum (Ö32).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerin eski arkadaşlarla haberleşme ve iletişim amaçlı olarak Facebook kullandıkları görülmektedir. Bir diğer önemli bulgu ise paylaşımda bulunma yada paylaşılanları takip etmedir. Bu sonuçlar öğretmenlerin Facebook sosyal paylaşım ağını iletişim kurma bağlamında tercih ettiklerini göstermektedir. Bu bulgu Traxler (2007)'in yapmış olduğu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Mesleki boyut ele alındığında; öğrencileri tanıma ve öğrencilerle iletişim amaçlı kullanım nedenleri -düşük oranda olsa da- bulunmaktadır.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu Facebook'un hayatlarında önemli bir yeri olmadığı görüşüne sahiptir. Bunun durumun aksine; Facebook için “çok önemli”, “ihtiyaç”, “yemek su gibi” gibi tanımlamalarda yapılmıştır. Bu noktada kullanımın alışkanlık ya da bağımlılık düzeyinde bir seviyeye geldiği düşünülebilir.

Kişisel gelişim boyutunda öğretmenler Facebook için önemli bir oranda olumsuz görüş bildirmişlerdir. Katkı olabilecek konuların başında “bilgi edinme” yer almaktadır. Ağırlıklı olarak arkadaşlar hakkında bilgi edinme söz konusu iken;

gündem takibi, sosyal etkileşim gibi konularda bilgi edinmede söz konusudur. Eğitim amaçlı paylaşım ve iletişim boyutu kişisel gelişim anlamında etkili faktörlerden birisidir. Genel olarak bulgular ve öğretmenlerin görüşleri ele alındığında Facebook'un önemli bir kişisel gelişim sağlamadığı ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin çok yoğun olarak Facebook kullandıkları görülmektedir. Öğretmenler bu kullanımı zararlı, sağlıksız, zaman kaybı gibi olumsuz kelimelerle nitelendirmektedirler. Öğrenciler Facebook'u eğitim aracı olmaktan çok sosyal paylaşım ağı, boş zaman geçirme aracı olarak benimsemektedirler (Madge ve Diğerleri, 2009; Selwyn, 2009). Bu durum öğrencilerin Facebook'tan eğlence dışında olumlu bir fayda elde etme kaygısı taşımadıklarını göstermektedir. Mevcut araştırmada öğrencilerin Facebook kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin olumsuz olduğu görülmektedir. Bunun aksine bazı araştırmalar Facebook'un öz-saygı, sosyal kabul, okula uyum ve öğrenme çıktılarında olumlu etki edebildiğini göstermektedir (Madge ve Diğerleri, 2009; Wang ve Wu, 2008; Yu, Tian, Vogel ve Kwok, 2010).

Öğretmenler görüşleri öğrencilerin kullanım yoğunluğunda azalma olduğu yönündedir. Bu görüşe göre yoğunluk başka sosyal paylaşım ortamlarına doğru kaymaktadır. Buna sebep olarak aile büyüklerinin - anne, baba, teyze gibi - bu ortamda yer almaları gösterilmektedir. Bir diğer önemli bulguya göre; öğrenciler artık yüz yüze iletişim kurmak yerine sanal ortamlar üzerinden iletişim kurmayı tercih edebilmektedirler.

Öğrencilerin Facebook kullanma sebepleri arasında en baskın olanı “kabul görme” gereksinimidir. Diğer arkadaşlarının yer aldığı sanal ortamda birey kendisinin de yer alması gerekliliğini duymaktadır. Bazı öğretmenler bu kullanımı çağın gerekliliği olarak normal karşılamaktadır. Diğer bir bakış açısına göre kullanım sebepleri “aile içi iletişim eksikliği”, “iletişim eksikliği (genel)”, “bireyselleşme” ve “boşluk duygusu” gibi olumsuzdur. Kullanım sebepleriyle ilgili olarak verilen cevapların büyük bir kısmının olumsuz olduğu, geri kalan kısımda ise öğretmenlerin bu durumu kabullenmeye çalıştıkları görülmektedir.

Facebook kullanımının öğrencilerin hayatında nasıl bir etki yarattığına ilişkin elde edilen cevaplar ağırlıklı olarak olumsuz başlıklar altında toplanmıştır. Bu başlıklardan başlıcaları: “gerçek dünyadan uzaklaşma”, “bağımlılık”, “beğenilme kaygısı”, “argo”dur. Olumlu olarak görülen başlıkların en başında “örgütlenme/organize olma” yer almaktadır.

Öğretmenler öğrencilerinin Facebook kullanımını olumsuz olarak nitelendirmelerine rağmen onların bu ortamda rahatsız edici bir davranışı ile karşılaşmadıklarını belirtmektedirler. Geri kalan kısmın ise özellikle küfür ve argo dil kullanımından rahatsız oldukları görülmektedir. Uygusuz içerik paylaşımı ve siyasi paylaşımlarda öğretmenler tarafından olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca özel yaşantının öğrenciler tarafından kontrolsüzce ve bilinçsizce ifşa edildiği görüşü bulunmaktadır. Lin ve diğerleri (2013) alışkanlık haline gelmiş olan mevcut kullanım durumunda öğrencilerin paylaşılan bilgileri sorgulamadıklarını sadece o

ortamın bir parçası olmak yönünde kontrolsüz davranış sergilediklerini ifade etmektedir.

Öğretmenler genel olarak kendi kullanımlarıyla ilgili sorun olmadığı görüşündedirler. Ama birebir görüşmelerde bazı öğretmenler yoğun hatta bağımlılık düzeyinde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin ayrı bir çalışma ile detaylı bir inceleme yapıлып mevcut durum ortaya konulabilir. Öğrenci boyutu ele alındığında aşağıdaki öneri ve gereksinimlerin olduğu söylenilebilir;

- Öğrencilerin Facebook ve sosyal paylaşım ağları kullanımı konusunda acilen bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.
- Ailelerin çocuklarıyla daha etkili iletişim kurmalarına yönelik bir çalışma yapılabilir.
- Öğrencilerin birbirleriyle yüz yüze etkileşimlerini artıracak ortamlar/etkinlikler okul rehberliğinde gerçekleştirilebilir.
- İnternet ve teknolojiye dayalı cihazların daha bilinçli ve sınırlı kullanımı teşvik edilmelidir.
- Kişisel bilgi güvenliği ve güvenli internet kullanımı konusunda bilinçlendirme çalışmalarının acilen yapılması gerekmektedir.
- Çevremizi saran teknolojik aygıtlar sebebiyle kullanımın yasaklanması çözüm olmamaktadır. Bu aşamada bilinçli ve olumlu gerekçelerle kullanım özendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ajjan, H., & Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: theory and empirical tests. *The Internet and Higher Education*, 11(2), 71e80.
- Bartlett-Bragg, A. (2006). *Reflections on pedagogy: reframing practice to foster informal learning with social software*. Retrieved 01.09.2014 from <http://matchsz.inf.elte.hu/tt/docs/Anne20Bartlett-Bragg.pdf>.
- Boyd, D. (2010). Social network sites as networked publics: Affordances, dynamics, and implications. In P. A. Zizi (Ed.), *Networked self: Identity, community, and culture on social network sites* (pp. 39-58). Retrieved 01.09.2014 from <http://www.danah.org/papers/2010/SNSasNetworkedPublics.pdf>.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1): 210-230. Retrieved 01.09.2014 from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x/pdf>.
- Bumgarner, B. A. (2007). You have been poked: exploring the uses and gratifications of Facebook among emerging adults. *First Monday*, 22(11). Retrieved 01.09.2014 from.

- <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/2026/1897>.
- Cheung, C. M. K., Chiu, P. Y., & Lee, M. K. O. (2011). Online social networks; why do students use Facebook? *Computers in Human Behavior*, 27(4), 1337–1343.
- Deng, L. & Tavares, N. J. (2013). From Moodle to Facebook: Exploring students' motivation and experiences in online communities. *Computers & Education*, 68, 167-176.
- Duggan, M., & Brenner, J. (2013). The demographics of social media users – 2012. *PEW Internet and American life project*. PEW Research Center. Retrieved from <http://pewinternet.org/Reports/2013/Social-media-users.aspx>.
- Eksi, H., Erden, N., Erdoğan, F. H. , & Yılmaz, E. (2013). Ergenlerin Kimlik Oluşumunun Facebook Üzerinden İncelenmesi: Nitel Araştırma Örneği, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 295-313.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., Lampe, C. (2011). Connection strategies: Social capital implications of Facebook-enabled communication practices. *New Media & Society*, 13 (6), 873-892.
- Hargittai, E. (2007). Whose space? Differences among users and non-users of social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 276–297.
- Hewitt, A., & Forte, A. (2006). Crossing boundaries: Identity management and student/faculty relationships on the Facebook. *Poster presented at CSCW, Banff, Alberta*, 1-2.
- Huang, E. Y., Lin, S.W., & Huang, T. K. (2011). What type of learning style leads to online participation in the mixed-mode e-learning environment? A study of software usage instruction. *Computers & Education*, 58(1), 338–349.
- Hughes, D. J., Rowe, M., Batey, M., & Lee, A. (2012). A tale of two sites: twitter vs. facebook and the personality predictors of social media usage. *Computers in Human Behavior*, 28(2), 561–569.
- Jacobsen, W. C., & Forste, R. (2011). The wired generation: academic and social outcomes of electronic media use among university students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(5), 275–280.
- Junco, R., and S. R. Cotten. 2012. “No A 4 U: The Relationship Between Multitasking and Academic Performance.” *Computers & Education* 59 (2): 505–514.
- Kalin, J. (2012). Doing what comes naturally? Students perceptions and use of collaborative technologies. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 6(1),1–21.

- Lin, P., Hou, H., Wang, S. & Chang, K., (2013) Analyzing knowledge dimensions and cognitive process of a project-based online discussion instructional activity using Facebook in an adult and continuing education course, *Computers and Education*, 60 (1) (2013), pp. 110–121
- Madge, C., Meek, J., Wellens, J., & Hooley, T. (2009). Facebook, social integration and informal learning at university: “it is more for socialising and talking to friends about work than for actually doing work”. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 141–155.
- Mejias, U. (2005). Nomad's guide to learning and social software. Retrieved 01.09.2014, from <http://blog.ulisesmejias.com/2005/11/01/a-nomads-guide-to-learning-and-social-software/>.
- Özgür, H. (2013). Sosyal Ağların Benimsenmesi Ve Eğitsel Bağlamda Kullanımı Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 169-182.
- Selwyn, N. (2009). Faceworking: exploring students’ education-related use of Facebook. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 157–174.
- Smith, S. D., & Caruso, J. B. (2010). The ECAR study of undergraduate students and information technology. Boulder, CO: EDUCAUSE. Retrieved 01.09.2014 from <http://www.educause.edu/Resources/ECARStudyofUndergraduateStudent/217333>.
- Sumner, E. & Yıldırım, S. (2014). Do Teacher Characteristics Matter for Facebook Use? Evidence from Classroom Teachers in Turkey, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 27-34.
- Traxler, J. (2007). Advising without walls: An introduction to Facebook as an advising tool. *Academic Advising Today*, 30(1) (Retrieved December 12, 2010, from http://www.nacada.ksu.edu/AAT/NW30_1.htm#10)
- Wang, S. L., & Wu, P. Y. (2008). The role of feedback and self-efficacy on web-based learning: the social cognitive perspective. *Computers & Education*, 51(4), 1589–1598.
- Yu, A. Y., Tian, S. W., Vogel, D., & Kwok, R. C. W. (2010). Can learning be virtually boosted? an investigation of online social networking impacts. *Computers & Education*, 55(4), 1494–1503.
- Yüksel, M. & Olpak, Y.Z. (2014). Facebook’un Eğitimde Kullanılması: Muhasebe Eğitiminde Bir Uygulama, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 171-186.

Ekler

Ek 1. Facebook Kullanımı Değerlendirme Formu

1. Facebook Sosyal Paylaşım Ağı (SPA)'na üyemisiniz?
2. Bu SPA'nı ne yoğunlukla kullanıyorsunuz?
 - SPA'nı kaç yıldır kullanmaktasınız?
 - SPA'na günde ortalama ne kadar zaman ayırmaktasınız?
 - SPA kullanma nedenleriniz nelerdir?
 - Kullandığınız SPA sizin hayatınızda nasıl bir yere sahip?
 - SPA kullanmak size kişisel gelişim anlamında size ne gibi katkıda bulundu?
3. Sizce öğrencileriniz SPA'nı ne yoğunlukta kullanıyorlar?
 - Siz bu kullanım yoğunluğunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
 - Sizce kullanım yoğunluğunun sebepleri neler olabilir?
4. SPA kullanımı öğrencilerin yaşamlarında ne gibi değişimlere neden oluyor?
 - Peki, sizce öğrencilerin yaşamına olumlu/olumsuz etkileri var mıdır?
5. Öğrencilerden gelen arkadaşlık tekliflerini kabul ediyor musunuz?
 - Etmenizde ya da etmemenizdeki nedenler nelerdir?
 - Öğrencilerin SPA ortamında size aykırı ya da rahatsız edici gelen davranışları/paylaşımları oluyor mu?
6. Dersiniz kapsamında sosyal paylaşım ağlarından faydalaniyor musunuz?
 - (Cevap evet ise) Bu bağlamda nasıl faydalandığınızı açabilir misiniz?
7. Siz SPA'nın eğitimde kullanılmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
 - Sizce ödev, duyuru, ders materyallerinin (Yazı, resim, fotoğraf, video vb.) paylaşılması için SPA'nı nasıl buluyorsunuz?
8. SPA'nı kullanırken kendiniz için almış olduğunuz bir önlem/önlemler var mıdır?
9. SPA'nı kullanırken öğrencileriniz için almış olduğunuz bir önlem/önlemler var mıdır?
10. SPA'nı kullanırken yönelik MEB tarafından alınmış önlemler var mıdır? Sizin bakanlıktan bu konu ile ilgili bir beklentiniz nedir?
11. SPA ve eğitim konusunu birlikte düşünecek olursanız, geleceğe dönük beklentileriniz nelerdir?
12. Son olarak söylemek ya da eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek 2. Öğretmenlerin Lise Türüne Göre Dağılımı

Lise Türü	f	%
Anadolu Lisesi	14	46,67
Fen Lisesi	6	20
Meslek Lisesi	10	33,33
Toplam	30	100

Ek 3. Öğretmenlerin Derse Göre Dağılımı

Kod	Branş	f	%
SÖ	Edebiyat	8	26,67
SA	Matematik	7	23,33
YD	İngilizce	3	10
SA	Bilişim Teknolojileri	2	6,67
SÖ	Coğrafya	2	6,67
ÖY	Müzik	1	3,33
SA	Biyoloji	1	3,33
SA	Fizik	1	3,33
SA	Kimya	1	3,33
SÖ	Felsefe	1	3,33
SÖ	Tarih	1	3,33
BR	Çocuk Gelişimi	1	3,33
RH	Rehberlik ve Psikolojik Danışma	1	3,33
Toplam		30	100

Ek 4. Öğretmenlerin Ders Türüne Göre Dağılımı

Kod	Branş	f	%
SA	Sayısal	12	40
SÖ	Sözel	12	40
YD	Yabancı Dil	3	10
ÖY	Özel Yetenek	1	3,33
RH	Rehberlik P.D.	1	3,33
BR	Branş	1	3,33
Toplam		30	100

Ek 5. Öğretmenlerin Facebook'a Üye Oldukları Süreye İlişkin Bilgiler

Süre	f	%
1 Yıldan Az	1	3,33
1-3 yıl	4	13,33
3-4 yıl	7	23,33
5-6 yıl	12	40
6-8 yıl	6	20
Toplam	30	100

Ek 6. Öğretmenlerin Facebook'a Günde Ayırdıkları Ortalama Süreye İlişkin Bilgiler

Süre	f	%
5 dk.	1	3,3
10 dk.	2	6,7
15 dk.	1	3,3
20 dk.	2	6,7
30 dk.	3	10
45 dk.	2	6,7
60 dk.	2	6,7
120 dk.	2	6,7
Haftada 1-2 kez	15	50
Toplam	30	100